

En defensa dels drets humans a El Salvador

Comissió de Comunicació d'Entrepobles

Manifestació contra la privatització de l'aigua al Salvador

Activistes denuncien el retrocés democràtic i la criminalització de les organitzacions al seu país

Defensors i defensores de drets humans d'El Salvador van visitar a l'octubre Madrid, Barcelona i Brussel·les per explicar a les entitats socials i institucions polítiques la situació que travessa aquest país, amb un retrocés greu democràtic i una criminalització de les organitzacions socials, especialment des de l'aplicació de règim d'excepció del Govern salvadorenc. Vam tenir l'oportunitat de xerrar amb cinc, però, per motius de seguretat, vam ometre els seus noms.

“L'ECONOMIA CAMPEROLA ESTÀ PATINT UN ABANDONAMENT I ES PRIORITZA PRODUCTORS DE FORA DEL PAÍS”

El primer que entrevistem treballa la terra des dels 7 anys i, ara, defensa un model d'agroindústria cooperatiu i ecològic que permeti viure al territori, sense haver d'abandonar el país o renunciar a la forma de vida. És membre d'una organització lligada a la Via Campesina, moviment d'organitzacions de petits agricultors, treballadors del camp i comunitats indígenes de totes les regions del món que promou l'alimentació com a dret humà bàsic i la sobirania alimentària. Com a part activa del moviment camperol, lamenta que els espais de diàleg i negociació amb el govern hagin desaparegut i molts programes en marxa “ja no tinguin recursos o s'hagin eliminat de tall”. **Com a exemple, l'abandonament de l'economia camperola per afavorir grans grups de poder o macroprojectes turístics a zones rurals indica que s'han incrementat les importacions agroalimentàries en detriment de la producció local de grans bàsics i altres aliments.** “Molts ramaders van abandonar la seva activitat el 2020 i el 2021 perquè no van tenir cap suport, ja que es va prioritzar comprar tot el necessari per a la pandèmia fora del país. Aquesta decisió no només va afectar l'economia dels sectors productius sinó que va suposar una pèrdua de divises que se n'han anat a l'exterior i no circulen a l'economia local”, conclou.

“AMB EL RÈGIM D’EXCEPCIÓ, S’HA LIMITAT ENCARA MÉS L’ACCÉS A LES DADES I LA INFORMACIÓ OFICIAL”

Una altra de les defensores forma part de la Plataforma per la Seguretat Ciutadana (PSC) i la Mesa pel Dret a Defensar Drets (MDDD) i maneja indicadors alarmants sobre la reculada de la llibertat d’expressió i la criminalització d’activistes. “S’ha convertit en una pràctica sistemàtica des de l’Estat penalitzar o criminalitzar la feina de les persones defensores. Hi ha almenys 246 casos documentats, dels quals més del 50% són agressions contra dones, defensores o periodistes. Més del 60% d’aquests atacs els comet algun agent estatal”.

Experta en seguretat ciutadana, lamenta que s’hagi incrementat més d’un 200% el pressupost en militarització del país des de l’arribada del president al poder, així com l’assumpció d’uns valors militars molt marcats que estan molt presents en unes polítiques populistes”. Mentrestant, es tanquen ràdios comunitàries o s’asfixia la feina de moltes organitzacions.

També assenjala les conseqüències que té el règim d’ excepció (imposat el març de 2022) en el dret a l’ accés a la informació pública: “Les institucions han reservat les dades oficials sobre seguretat o han augmentat els límits per accedir a aquesta informació, cosa que ja era una tendència en aquest govern, però que encara és més profund en el marc de règim d’ excepció”, destaca. **Des de les plataformes en què participa, han observat casos de maltractaments, tortures, i més de 80 morts en centres penitenciaris, sense que se’ls hagi facilitat informació.** “Moltes d’aquestes persones han estat enterrades a fosses comunes i les famílies ni tan sols sabien que havien mort, han estat les empreses funeràries les que els han informat que estan mortes o els mateixos centres de salut que estan greus”.

Alerta també de la situació límit al sistema carcerari, amb un percentatge d’amuntegament de més d’un 300% i una pèrdua de garanties judicials.

“EL 70% DELS JOVES CONSIDERA QUE MIGRAR ÉS LA MILLOR SOLUCIÓ”

Tot seguit parlem amb un representant de la Plataforma Global El Salvador, espai que recolza l’activisme de la joventut a El Salvador i Centreamèrica. La seva entitat promou “el protagonisme juvenil en el canvi social, polític i econòmic”. Defensa la gran diversitat del seu país que, tot i això, té un problema en comú: “Som dones, homes, persones LGTBIQ+, joves amb discapacitat... perseguides, criminalitzades i estigmatitzades per l’estat salvadorenc. No ens sentim segurs ni segures perquè no hi ha polítiques públiques que donen suport als nostres drets”.

Amb una Llei General de la Joventut aprovada el 2011, després de 10 anys de lluites de les associacions juvenils, afirma que aquesta no ha tingut continuïtat en els darrers anys, en què, en canvi, sí que ha augmentat la violència social i estatal contra la joventut: “A causa del règim d’ excepció s’ha privat de llibertat més de 50.000 persones, acusades de pertànyer a colles i, d’aquestes, el 58% són de 15 a 30 anys”. Explica també que el 2021 es van registrar més de 1.200 morts violentes, el 45% entre joves. A més, 452.000 persones no tenen accés a educació o feina (que s’agreuja en el cas de les dones). “El 70% de la joventut considera que migrar és la millor solució. Amb la pandèmia i amb el règim d’ excepció, s’està invertint més en militars o obrir presons que crear escoles o millorar el sistema educatiu salvadorenc”, conclou.

Manifestació per la Despenalització de l’avortament en San Salvador

Agrupación ciudadana por la Despenalización del aborto

“A TRAVÉS DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ, S’ESTÀ VENENT QUE LES DONES SIGUIN ABNEGADES I NO TREBALLIN PELS SEUS DRETS NI EL DESENVOLUPAMENT”

La següent que ens atén és activista d’una organització feminista que lluita per l’autonomia del cos de les dones, la independència econòmica, la participació política femenina i l’erradicació de violència masclista.

Denúncia que, des del 2019, s’experimenta una reculada en els drets de les dones al seu país, que havia aconseguit anar establint institucions per fer polítiques transversals de gènere, com l’Institut de la Dona, lleis d’igualtat i erradicació de les violències, o mecanismes per mesurar l’avenç i el desenvolupament de la igualtat, com les Unitats Municipals de la Dona.

Una altra de les alertes feministes és la reculada en drets sexuals i reproductius. “Tenim una proposta de llei per a la despenalització de l’avortament, però actualment està arxivada. Llitem perquè el sistema educatiu assumeixi amb responsabilitat una política integrada de la sexualitat amb joves i adolescents”, explica la defensora feminista, que puntualitza que s’està criminalitzant entitats com la seva acusant-les de promoure l’avortament.

La manca d’indicadors de gènere i d’enquestes de violència i usos del temps, així com l’incompliment per part de l’Estat de convenis com el 189 de l’OIT relatiu a les treballadores de llar remunerades són altres de les seves inquietuds, alhora que no vol oblidar els problemes específics de les dones que viuen en zones rurals, “on s’ha incrementat la pobresa, no hi ha fonts d’ocupació, no tenen terres pròpies i hi ha poc accés a l’educació”.

“S’OBSTACULITZEN LES ACTIVITATS D’ORGANITZACIONS QUE FA 30 ANYS QUE TREBALLEM AL TERRENY I AMB L’ACOMPANYAMENT DE LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL”

Finalment, parlem amb una defensora de drets humans en temes d’aigua i medi ambient. Ha acompanyat casos emblemàtics d’injustícia hídrica com un conflicte amb l’empresa Coca-Cola i altres casos de Defensors Comunitaris d’aigua. També va contribuir al procés de construcció de la Llei General d’Aigües i la Llei del Subsector d’Aigua Potable, encara que la llei aprovada finalment pel govern té en molts aspectes un enfocament privatitzador.

Acusa el govern salvadorenc de ser obedient als grups de poder, sobretot dels sectors de comerç i indústria, a costa d’espolar els béns naturals del país. “S’estan instal·lant megaprojectes a les zones rurals deixant la població sense els seus béns de vida i de subsistència. Des de la nostra xarxa i des de la plataforma Fòrum de l’Aigua reivindiquem casos emblemàtics de conflictes socioambientals en què veiem una lluita desigual de les comunitats per enfrontar-se les estructures de l’estat i les grans empreses”, afirma.

Denúncia que no es respecten les normatives de participació ciutadana i no es fan les consultes que requereixen els projectes en comunitats rurals o en béns naturals d’àrees declarades protegides. Les directrius de l’administració són modificar o agilitzar els permisos ambientals o directament no requerir permisos: “Posem demandes als jutjats ambientals i no prosperen. Tots els plans fets per protegir el medi ambient s’han llençat a borda”.

L’activitat de diverses organitzacions s’ha vist seriosament obstaculitzada sota la narrativa del govern que les ONG obstaculitzen el desenvolupament, defensen delinqüents i financen grups criminals. El govern les assetja amenaçant d’aprovar lleis que dificultarien la cooperació internacional, un escenari molt preocupant per a tot el teixit soci comunitari i de justícia climàtica d’El Salvador. “Amb aquesta gira fem una crida a la solidaritat. Més enllà dels governs que hem tingut sempre ha estat el suport dels pobles, que ens ha permès tirar endavant i ser on hem arribat en la defensa de la democràcia i la justícia social”, finalitza.

